

Mircea Petrescu—Dimbovița—Dan Gh. Teodor, **Sisteme de fortificații medievale timpurii la est de Carpați**. Așezarea de la Fundu Herții (jud. Botoșani), Editura Junimea, Iași 1987. 148 s., 48 obr., 16 tab., franc. resumé, rejstřík, seznam zkratek.

Problematika opevněných lokalit přelomu 1. a 2. tisíciletí n. l. ve východním Rumunsku byla studována hlavně v posledních desetiletích, starší výzkumy byly orientovány hlavně na pravek a raný středověk. Důvodem je zájem o poznání počátků feudalismu v Rumunsku. Výšinná lokalita na plochem terénním jazyku ve Fundu Herții v kraji Botoșani na rozhraní historické Bukoviny a Besarábie byla archeologicky zkoumána v l. 1967-74, přičemž na lokalitu upozornil již r. 1871 A. Odobescu. První sondáže provedli mezi světovými válkami P. Verona a C. Ambrojevici. Opevněná plocha tvaru lichoběžníka má rozlohu 1,6 ha a byla zkoumána po sekcích a dlouhými řezy. Stratigraficky byly rozlišeny horizonty raně středověký a neolitický (k. Cucuteni A).

Fortifikace se skládala ze tří příčných příkopů a valů přetínajících šiji a valů vedoucího po hraně terénu. V první fázi existovaly pouze dvě bariéry a boční valy. Valy měly komorovou konstrukci, navenek kamennou plentu a na vrcholu palisádu. Ve druhé fázi byly valy zvětšeny a zbudována i třetí (přední) linie. Autoři hledají analogie ke způsobu opevnění ve střední Evropě a na Ukrajině období 8.—12. stol. Závěry jsou bohužel značně obecné až povrchní, za příbuzné v podstatě považují všechny (slovanské, germánské, maďarské) a za nejbližší obdoby hradiška v Transylvánii a Banátu. Zajímavé je uspořádání obydlí na vnitřním úpatí valů, kterých bylo odkryto 25. Šlo hlavně o polozemnice nebo chaty zčásti zapuštěné do tělesa valu s ohništi umístěnými excentricky. Nálezy zemědělské produkce jsou charakterem a skladbou podobné nálezům z Klučova. Také keramika odpovídá předpokládanému období existence hradiška, jehož příslušnost k nějakému politickému útvaru je nejasná, i když se rýsuje možnost zformování určitého politicko-administrativního celku v regionu horního Prutu a středního Dněstru.

V závěru autoři, nepochybní o osídlení lidem rumunského původu, hovoří o projevech slavnosti v nalezeném materiálu jako o důsledcích styků se slovanským světem. Charakter opevnění a frekvence vyslovené slovanské keramiky nasvědčují spíše možnosti smíšeného, nebo dokonce slovanského osídlení, což by v tomto prostoru nebylo překvapením a nijak by to neomezovalo dnešní rumunskou státnost. Jinak zdařilá kniha trpí obvyklým neduhem špatně reprodukováných fotografií a pokud se autoři pustili do rozboru fortifikační dotčeného období, měli to doložit i graficky.

MIROSLAV PLAČEK

Alexandru Andronic, **Iașii pînă la mijlocul secolului al XVII-lea. Geneză si evoluție**. Editura Junimea, Iași 1986, 144 s., 56 obr., franc. resumé, rejstřík.

Publikace se zabývá vývojem města Jasy do pol. 17. stol. Vychází především z výsledků archeologických výzkumů, neboť in situ se v této oblasti zachovalo jen pramálo památek staršího období o komplexech ani nemluvě. V úvodu je prezentován stav výzkumů a jejich další úkoly v rámci zkoumání sociální a ekonomické problematiky urbanizace v Moldavsku. Historiografická část přináší přehled bádání jak ve sféře archeologie, tak historie a seznamuje blíže s problémy výzkumů (stratigrafie, systémostav ap.). Dále je uveden geografický rámec města. První stopy osídlení pocházejí sice již z paleolitu, ale výrazněji se projevilo v neolitu (k. s lineární keramikou, cucutenská k.), encolitu (k. Horodiștea — Erbiceni), ale i halštatu a laténu. Kontinuitu osídlení lze sledovat až do období vrcholného středověku, kdy se postupně jeho výlučně zemědělský charakter mění, takže vzniká zdejší středisko řemesel, obchodu a správy. V pramenech z r. 1378 se Jasy jmenují mezi významnými valašskými tržními místy. Vybudováním kamenného vojvodského hradu na poč. 15. stol. byl urbanizační proces dovršen. Hrad existoval jistě roku 1434, stál na jižním okraji města a jeho část byla odhalena výkopem. Úpravy pro rezidenční pobyty Štěpána Velkého dosvědčují nalezené kachle s figurálními motivy. Za tohoto vévody byl také postaven hradní kostel sv. Mikuláše a pravděpodobně i hradby města s hradem spojené. Rezidence byla rozšířena a opevněna v 16. stol. a stavělo se také v městě, kde v té době bylo deset kamenných kostelů. O jeho obchodních stycích svědčí také nálezy z výzkumů (turecká fajáns, mincovní soubory). Další rozšiřování a opevňování rezidence probíhalo za vojvody Vašila Vikla na poč. 17. stol. a soudobými zprávami je rezidence v Jasech srovnávána s moskevským Kremlem. K nálezům z tohoto období patří deltská a turecká fajáns (s čínskými vlivy), litevská a sedmihradská keramika. V městě je doložena celá řada druhů řemesel a jeho výstavnost na starých vedutách dokládá, že toto největší moldavské rezidenční středisko patřilo mezi významná města Evropy konce středověku. Hodnotu publikace poněkud snižuje nekvalitní tiskařské provedení (rumunský standard), ale hlavně nedostatečně instruktivní grafická část.

MIROSLAV PLAČEK